

שלום!

שאלתה: נוער בסיכון בישראל

נוער בסיכון, קידום נוער, ישראל

.1

מספר פריט: 12058
מיון: 60.6.1
סוג: ספר
כותר: זהות מקצועית ושחיקה בקרב עובדי חינוך
מחבר: פישרמן, שרגא
מו"ל: שאנן
שנה: 2016
עמודים: 212
מקום: חיפה

מילות מפתח: זהות מקצועית; שחיקה; עובדי-הוראה; מורים; רפורמה בחינוך; אופק חדש;

תקציר:

הספר עוסק בשחיקת מורים ונשירה מהוראה מעסיקים רבות חוקרים, חינוכאים ומקבלי החלטות. בשנים האחרונות החל להעסיק את החוקרים גם המושג זהות מקצועית והקשר שלו לשחיקה. בספר זה תשעה מחקרים שנערכו בעשור האחרון. המחקרים מבקשים להשוות בין קבוצות שונות של מורים ביחס לזהותם המקצועית, לשחיקה שלהם ולקשר שבין הזהות המקצועית והשחיקה.

הספר נפתח בגיבוש המושג "זהות מקצועית" באמצעות מחקר ובניית סולם למדידתו. בין השאר אפשר למצוא בספר מחקר הבוחן הבדלים בין מורים המשתתפים בתוכנית "אופק חדש" ובין מורים שאינם משתתפים ביחס לזהות מקצועי ולשחיקה, ומחקר הבוחן את ההבדלים בין מורים המשתתפים בתכנית "עוז לתמורה" ובין מורים שאינם משתתפים. כמו כן אפשר למצוא בספר מחקרים על מחנכי כיתות, על מורים בחינוך המיוחד, על מדריכים במועדון לנוער בסיכון גבוה ועל סדנא לגיבוש זהות מקצועית של פרחי הוראה. הספר ערוך כמסע משותף עם מורה צעירה, בוגרת שזכיתי להיות שותף להכשרתה. מורה זו שיתפה אותי בתחושותיה במכתב שהתפתח למסע בן עשר תחנות ובכל תחנה אנחנו לומדים סוגיה אחת הקשורה לזהות מקצועית ולשחיקה בקרב עובדי חינוך שונים. כל פרק נפתח בהזמנה למסע ונחתם בתובנות מהתחנה שביקרנו בה.

2.

מספר פריט:	12254
מיון:	P57
סוג:	מאמר
כותר:	היבטים רגשיים בהקשר לתופעת "עייפות החמלה" בעבודה של מורים עם ילדים בסיכון המתחנכים בפנימייה טיפולית
מחבר:	מנדלסון, נילי /יחזקאל, אילנה
מו"ל:	משרד החינוך התרבות והספורט, גף חינוך נוער
שנה:	2016
בתוך:	מניתוק לשילוב
כרך:	19
עמודים:	21-45
מילות מפתח:	מורים; חינוך מיוחד; נוער במצוקה;
טקסט מלא:	

תקציר:

עבודת מורים בחינוך המיוחד עם נוער בסיכון מזמנת התמודדות עם תגובות רגשיות הנובעות מחשיפתם לסבל, לכאב ולטראומות של תלמידיהם. לחשיפה זו נלוות לא אחת תחושות שונות של עצב, תסכול, דכדוך, אי שקט, נדודי שינה ודיכאון כמו גם רגשות של אשמה, בצד חמלה והזדהות יתר עם סבלם של תלמידיהם. תגובות אלו קשורות בתופעה פוסט טראומטית המוגדרת בספרות המחקרית כ"עייפות החמלה" (compassion fatigue) התופעה מוכרת בין היתר בקרב צוותים רפואיים העובדים עם חולים סופניים ובקרב עובדים סוציאליים העובדים במרכזי חרום לנפגעי אלימות ונפגעי אונס. מאמר זה מבוסס על מחקר איכותני – נרטיבי שבחן את ההיבטים הרגשיים העולים מסיפורי 12 מורות בבית הספר בו מתחנכים תלמידים המגיעים מפנימייה טיפולית. ממצאי המחקר מצביעים על מעורבות רגשית גבוהה הכרוכה בעבודתן של המורות. ביטויי הרגש שתוארו בסיפוריהן עולים בקנה אחד עם תסמינים הקשורים בעייפות החמלה, כפי שהם מתוארים בספרות המקצועית בסיפורי המשתתפות נחשפות חוויות קשות שלהן השלכות על חייהן האישיים ועל יחסן לסביבה העלאת המודעות לתופעת "עייפות החמלה" ולהשלכותיה, מצביעה על צורך במציאת דרכים וכלים שיסייעו למורים בניהול רגשותיהם ובמניעת שחיקתם.

3.

מספר פריט:	12258
מיון:	P57
סוג:	מאמר
כותר:	תכניות ספורט כאמצעי להפחתת פשיעת נוער
מחבר:	מוכתר, עופר
מו"ל:	משרד החינוך התרבות והספורט, גף חינוך נוער
שנה:	2016
בתוך:	מניתוק לשילוב
כרך:	19
עמודים:	161-179
מילות מפתח:	ספורט; מרכזי-תרבות, נוער וספורט; חינוך בלתי-פורמלי; חינוך גופני; נוער;
טקסט מלא:	

תקציר:

מאמר זה מתמקד בניסיון לבחון את היעילות של תכניות ספורט כמסגרות חינוך בלתי פורמאליות להפחתת פשיעה וסטייה חברתית בקרב בני נוער. המאמר מבוסס על סקירה עיונית המתמקדת בניתוח המקרה של שתי תכניות טיפוליות בולטות: "כדורסל של חצות" בארה"ב ו"קיקס" בבריטניה ממצאי הסקירה עולים בקנה אחד עם המדווח בספרות לפיהם העיסוק בספורט טומן בחובו פוטנציאל טיפולי, בעיקר עבור בני נוער בסיכון, בזכות המודל החיובי התורם לאינטגרציה חברתית ולחיזוק תחושת המסוגלות. חשיבותו הייחודית של הספורט בהקשר זה נעוצה בכך שפרטים מקבוצות מודרות בחברה יכולים לראות בו סיכוי להצלחה כתוצאה מההשתתפות בתכניות הספורט הטיפוליות המונהגות על ידי מאמנים המדגישים חינוך לערכים, התרחש שיפור בדימוי העצמי ובחוויה הרגשית והתחזקה תחושת האינטגרציה החברתית של המשתתפים. בשיפור זה ניתן לראות עדות לחשיבות הרבה של תמיכה טיפולית באמצעות ספורט בבני נוער במצבי מצוקה וסיכון כחלק מהניסיון לשלבם בחברה הנורמטיבית ולמניעת הידרדרותם לפשע.

.4

מספר 11804

פריט:

מיון: 10.130.3

סוג: ספר

כותר: ילדים ומתבגרים במצבי סיכון בישראל : קולם של בני הנוער וסוגיות

מעולמם של עובדים בשדה החינוכי-טיפולי - כרך ב

עורך: גרופר, עמנואל /רומי, שלמה

מו"ל: מכון מופ"ת

סידרה כליל

:

שנה: 2015

עמודי 503

ם:

מקום: תל-אביב

מילות אוכלוסייה בסיכון; ילדים; מתבגרים; נוער במצוקה; ישראל; חינוך בלתי-

מפתח:פורמלי;

קישור: <http://www.mofet.macam.ac.il/ktiva/publish/catalog/Documents/0>

[03854.pdf](http://www.mofet.macam.ac.il/ktiva/publish/catalog/Documents/0)

תקציר:

ספר זה הוא כרך שני מתוך שניים, אשר אמורים למלא חלל בשדה המקצועי של חינוך וטיפול בילדים ומתבגרים במצבי סיכון בישראל. מטרת העורכים הייתה לספק לאנשי המקצוע בישראל, הן בשדה הן באקדמיה, כמו גם לסטודנטים המכשירים את עצמם לקראת השתלבות בעבודה חינוכית-טיפולית עם נוער בסיכון, לקט נבחר של מאמרים עדכניים, שרובם מתבססים על מחקר שיטתי ואמפירי. בכרך זה נוסף פרק ייחודי המבוסס על רב-שיח בנושא הכשרתם של עובדים חינוכיים-טיפולים שהתקיים באוניברסיטת בר-אילן בהנחיית עורכי הספר.

נקודת המוצא של העורכים התבססה על עקרונות אחדים: היותו של תחום העיסוק בקידום של ילדים ומתבגרים במצבי סיכון חלק משדה החינוך הבלתי פורמלי; היותו של תחום זה נקודת מפגש בין גישות הלקוחות משדה החינוך לבין גישות ודרכי התערבות המעוגנות בשדה הטיפולי; ולבסוף, הצורך בגיבושו של תפקיד מקצועי בעל הכשרה ייחודית שתסייע לעוסקים בו להתמודד עם אתגר מקצועי מורכב זה. בכרך השני, בדומה לראשון, מוצגות עשרים עבודות שפורסות בפני הקורא יריעה רחבה של סוגיות מהותיות בתחום של ילדים ומתבגרים במצבי סיכון ומצוקה. עבודות אלה מחולקות לשלושה שערים: השער הפותח (השער הרביעי) – בעניי המתבונן: תיאור מנקודת מבטם של מתבגרים במצבי סיכון ומצוקה; השער הבא (החמישי) – דרכי התערבות בעבודה חינוכית-טיפולית עם מתבגרים בסיכון ויחסי גומלין שם שותפי תפקיד; השער המסיים (השישי) – סוגיות בהכשרה, בזהות ובתפקוד של העובדים בשדה החינוכי-טיפולי. לבסוף מובאים דברי סיכום: הסתכלות לאחור ובחינת ההווה כדי לבנות עתיד טוב יותר. בכך משלימים הפרקים בכרך השני את תמונת הפסיפס של התחום שאנו מבקשים לסרטט בשני כרכים אלה.

.5

מספר פריט:	11562
מיון:	10.125.1
סוג:	ספר
כותר:	ילדים ומתבגרים במצבי סיכון בישראל : תמונת מצב של התחום ותוכני ליבה - כרך א
עורך:	גרופר, עמנואל /רומי, שלמה
מו"ל:	מכון מופ"ת
סידרה:	כליל
שנה:	2014

עמודים: 539

מקום: תל-אביב

מילות מפתח: אוכלוסייה בסיכון; טיפול; ילדים; מתבגרים; נוער במצוקה;

תקציר:

ספר זה הוא כרך ראשון מתוך שניים, אשר אמורים למלא חלל בשדה המקצועי של חינוך וטיפול בילדים ובמתבגרים במצבי סיכון בישראל. מטרת העורכים הייתה לספק לאנשי המקצוע בישראל, הן בשדה הן באקדמיה, כמו גם לסטודנטים המכשירים את עצמם לקראת השתלבות בעבודה חינוכית-טיפולית עם נוער בסיכון, לקט נבחר של מאמרים עדכניים, שרובם מתבססים על מחקר שיטתי ואמפירי נקודת המוצא של העורכים התבססה על עקרונות אחדים: היותו של תחום העיסוק בקידום של ילדים ומתבגרים במצבי סיכון חלק משדה החינוך הבלתי פורמלי; היותו של תחום זה נקודת מפגש בין גישות הלקוחות משדה החינוך לבין גישות ודרכי התערבות המעוגנות בשדה הטיפולי; ולבסוף, הצורך בגיבושו של תפקיד בעל הכשרה ייחודית שתסייע לעוסקים בו להתמודד עם אתגר מקצועי מרכזי זה בכרך הראשון מוצגות עשרים עבודות שפורסות בפני הקורא יריעה רחבה של סוגיות מהותיות בתחום של ילדים ומתבגרים במצבי סיכון ומצוקה. עבודות אלה מחולקות לשלושה שערים: הראשון – ההתפתחות והחזון של תחום העבודה החינוכית-טיפולית עם ילדים ומתבגרים במצבי סיכון בישראל ובעולם; השני – מאפייני אוכלוסיות של ילדים ומתבגרים במצבי סיכון; והשער השלישי – תוכני ליבה בעבודה חינוכית-טיפולית עם ילדים ומתבגרים במצבי סיכון ומצוקה. הכרך השני יכלול שלושה שערים נוספים ובהם עשרים עבודות אשר ישלימו את תמונת הפסיפס של התחום שאנו מבקשים לסרטט בשני כרכים אלה.

.6

מספר פריט: 11347

מיון: P61

סוג: מאמר

כותר: דיאלוג על מצוקה והכלה: הערכת המענה הניתן לצורכי סטודנטים

העובדים עם ילדים ונוער בסיכון בתכנית המוסמך לחינוך ולהוראה לתלמידים בהדרה

מחבר: צור, אילה /ראזר, מיכל

מו"ל: אפשר/ בית ברל/ משרד הרווחה /משרד החינוך

שנה: 2013

בתוך: מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית

כרך: 37

עמודים: 35-59

מילות מפתח: נוער במצוקה; הדרכה; מורים; הכשרת מורים; שינוי; בתי-ספר; התפתחות מקצועית;

תקציר:

מטרת המחקר הייתה לבחון את הצרכים המקצועיים של מורים ומחנכים העובדים עם נוער בסיכון ולהעריך את המענה הניתן להם בתכנית לחינוך ולהוראה לתלמידים בהדרה תכנית מוסמך (M.Ed). שנפתחה במכללת אורנים בשנת תשס"ח. התכנית מתמחה בפיתוח

רגישות לקשייהם של תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך, השייכים לקבוצות מוחלשות בחברה ואשר בית הספר מדיר אותם תכופות ממסגרותיו הנורמטיביות, ומיומנויות להתמודדות עם קשיים אלו. היות ומדובר בתכנית חדשה ויחידה מסוגה בארץ ובעולם, מטרת המחקר נותבה לבחינת סוגיות יסוד הקשורות לרלוונטיות התכנית לצרכים העולים מן השדה. בתהליך המחקר, שארך שנה וחצי, השתתפו סטודנטים משני המחזורים הראשונים של התכנית. איסוף הנתונים התבסס בעיקרו על שאלונים שחולקו בתחילת שנת לימודים ובסופה, על תצפיות בישיבות סגל וישיבות סיכום ועל עיון במסמכי התכנית. מאמר זה מתמקד בנקודת המבט של הסטודנטים כפי שהיא באה לידי ביטוי בממצאים שהופקו מהשאלונים.

.7

מספר פריט: 10415
מיון: P57
סוג: מאמר
כותר: קידום החוסן הנפשי בעבודה חינוכית-טיפולית עם נוער בסיכון
מחבר: שמש, אילן / שמש, רותי
מו"ל: משרד החינוך התרבות והספורט, גף חינוך נוער
שנה: 2010
בתוך: מניתוק לשילוב
כרך: 16
עמודים: 128-143
מילות מפתח: נוער; אוכלוסייה בסיכון; עזרה ראשונה נפשית; בריאות הנפש;

.8

מספר פריט: 8854
מיון: P61
סוג: מאמר
כותר: הגישה ההתקשרותית בטיפול המוסדי בבני נוער במצוקה
מחבר: גור, אורן
מו"ל: אפשר/ בית ברל/ משרד הרווחה / משרד החינוך
שנה: 2005
בתוך: מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית
כרך: 21
עמודים: 11-37
מילות מפתח: נוער במצוקה; טיפול מוסדי; תקשורת;

תקציר:

רבים מבני הנוער במצוקה המגיעים למערכות הטיפול המוסדי אינם מסוגלים לקיים קשרים המתאפיינים באמון, באינטימיות ובאפשרות להיעזר ולהיתמך באחר. נראה כי הפגיעה ביכולת לקיים קשר בריא קשורה באופן ישיר או עקיף לחלק גדול מבעיות ההסתגלות

והתפקוד של צעירים אלה. במאמר הנוכחי אציג את הגישה ההתקשרותית לטיפול המוסדי, אשר מציבה את הנושא של שיקום היכולת לקיים קשרים רגשיים קרובים בראש סדר העדיפויות בטיפול המוסדי. בראשית המאמר אסקור את עיקריה של תיאוריית ההתקשרות, ובפרט את ההשלכות של התקשרות לא בטוחה ואת האפשרויות לשינוי במערכת ההתקשרות. בהמשך אתאר את הגישה ההתקשרותית לטיפול מוסדי בבני נוער במצוקה, אמנה את היתרונות הגלומים באימוץ הגישה ואעלה רעיונות ליישומה בפועל במערכות הטיפול המוסדי הקיימות. מילות מפתח: תיאוריית ההתקשרות, טיפול מוסדי, נוער בסיכון.

.9

מספר פריט: 7181

מיון: P57

סוג: מאמר

כותר: כושר ההשתנות של בני נוער - מתיאוריה למעשה

מחבר: סנדרוביץ, שרה

מו"ל: משרד החינוך התרבות והספורט, מינהל חברה ונוער

שנה: 2002

בתוך: מניתוק לשילוב

כרך: 11

עמודים: 32-43

מילות מפתח: למידה מתווכת; מתבגרים; בריאות הנפש; שיטות טיפול; שינוי עמדות; נוער במצוקה; שינוי בהתנהגות; כושר קוגניטיבי; פוירשטיין, ראובן; שיקום נוער;

תקציר:

בספרו "האדם כישות משתנה" מציג פוירשטיין (1998) גישת למידה מתווכת, העוסקת בכושר השתנות קוגניטיבית של בני אדם. זוהי גישה אופטימית המאמינה באדם וביכולותיו להשתנות אם ירצה בכך. המאמר מציג את יישומי עקרונות הלמידה המתווכת ביחידה לקידום נוער בסיכון. בעבודה טיפולית זו המבוגר מתווך למספר נושאים ומשמעויות: לכוונה והדדיות, לראיית העתיד, להפרדה בין עיקר לטפל ובין השלם לחלקיו, למדידת עוצמות, לתפיסת יחסיות של אירועים, להתמודדות עם חוסר אונים מתחושות קשות, לבחירה ושליטה, להתמצאות במרחב ובזמן, לסובלנות, לכבוד וליחסים בינאישיים.

.10

כותר:

נוער בסיכון - התופעה בפרספקטיבה (תשקופת) / חיים להב.

הערה:

מהי ההגדרה אוהאבחנה של "נוער בסיכון" בישראל? מה הקף התופעה? וכיצד

הגדרות ואבחנות אלו משפיעות על תכניות מניעה והתערבות ברקב הנער?

מחבר/יוצר:

להב, חיים.

שנת פרסום:

2000

נושאים:

נער בסכון

נער

שרותי קדום נער

נשירה מבית הספר

מזהה:

ISSN 0792-6332

מתוך:

מניתוק לשילוב, 10: 8-16, 2000

שפה: עברית

.11

כותר:

פרויקט "חוויה": שילוב בני נוער בסיכון במערכת החינוך / ד"ר ארנון אדלשטיין

הערה:

בבאר שבע מצויים עשרות ואולי מאות בני-נוער בגילאי 14-18 המוגדרים בני נוער בסיכון ומצוקה. נערים אלה נמצאים בנקודות שונות על טווח הנשירה ממערכת החינוך: נשירה סמויה וחלקית, נשירה מבית ספר אחד ומעבר בין בתי ספר ועד נשירה גלויה ומלאה. חלקם נמצאים על סף העבריינות, חלקם ביצעו עבירה או כמה עבירות, ומקצתם נמצאים כבר בבחירת העבריינות כדרך חיים.

מחבר/יוצר:

אדלשטיין, ארנון.

שנת פרסום:

2002

נושאים:

נער בסכון

שקום נער בסכון

מזהה:

ISSN 1565-0723

מתוך:

אפשר: ביטאון לעובד החינוכי-סוציאלי , 10 : 12-14 , 2002

שפה: עברית

.12

כותר:

נוער בסיכון. המספרים / צחי גולן ומיקי מוטולה.

הערה:

כ-180,000 מתבגרים בישראל בני 12 עד 18 מוגדרים בסיכון או בסכנת נשירה. קרוב למחציתם (כ-80,000) אינם מטופלים כלל, ואילו השאר מטופלים על ידי גופים רבים ושונים, ממלכתיים ואזרחיים. הנתונים הנוגעים לטיפול בהם פזורים בין רשויות שונות. המאמר מנסה לעשות סדר בתמונת המצב הכואבת. (מתוך המאמר)

מחבר/יוצר:

גולן, צחי.

מוטולה, מיקי.

שנת פרסום:

2010

נושאים:

נער בסכון

ילדים בסכון

מזהה:

ISSN 0017-9493

מתוך:

הד החינוך , 84 (7) : 60-61 , 2010

שפה: עברית

קישור למאמר:

http://www.hedhachinuch.co.il/image/users/457060/ftp/my_files/Archive

[%202007-2010/Archive%202007-2010%20pdf/HED_2010_08.pdf?id=28485180](#)

.13

כותר:

בסיכוי כפול: צעירים מתנדבים למען נוער בסיכון / ד"ר גלית ינאי-ונטורה.

מחבר/יוצר:

ינאי-ונטורה, גלית -- מכללת עמק יזרעאל

שיוך מוסדי:

מכללת עמק יזרעאל

שנת פרסום:

2016

נושאים:

נוער בסכון

התנדבות

צעירים

הנעה (פסיכולוגיה)

חוויה (פסיכולוגיה)

מזהה:

ISSN 0792-6332

מתוך:

מניתוק לשילוב, 19 (תמוז תשע"ו, יולי 2016), עמ' 159-133

שפה: עברית

תקציר:

המאמר הנוכחי מתמקד בשתי קבוצות של צעירים המתנדבים למען בני נוער בסיכון וחוקר את המוטיבציה, את דרכי העבודה ואת התועלות הכרוכות בהתנדבות זו. 23 מתנדבים רואיינו: מחציתם הגדירו את עצמם כמי שהיו בעבר בני נוער בסיכון. מהממצאים עלה כי התנדבות צעירים עבור בני נוער בסיכון כרוכה בהזדהות עמוקה עם בני הנוער ובתפיסה שכל אחד מהמתנדבים (עם וללא ניסיון חיים) יכול לראות את עצמו כילד בסיכון. המתנדבים הדגישו אסטרטגיות עבודה חיוניות ובהן: כנות,

פתיחות, יכולת לספוג כעס להתנגדויות והשהיית שיפוטיות. אסטרטגיות אלה מספקות מענה להעצמת האוטונומיה של בני הנוער ומציבות את ההקשבה ככלי עיקרי בסיוע. תועלות ההתנדבות כרוכות בקשר אינטימי עם בני הנוער ובהיזון החוזר של הצלחות המוטבים. חוויה זו מעצימה את המתנדבים ומעניקה להם משמעות עמוקה. ניכר, כי צעירים הערבים זה לזה יוצרים הזדמנות לצמיחה משותפת. בזכות המאפיינים הייחודיים שלהם כצעירים, התקשרותם בעלת פוטנציאל גבוה לתרומה ולשינוי הדדי.
קישור למאמר:

<http://meyda.education.gov.il/files/YeledNoarBesikun/SmallNituk.pdf>

.14

כותר:

בסיכוי כפול: צעירים מתנדבים למען נוער בסיכון / ד"ר גלית ינאי-ונטורה.

מחבר/יוצר:

ינאי-ונטורה, גלית -- מכללת עמק יזרעאל

שיוך מוסדי:

מכללת עמק יזרעאל

שנת פרסום:

2016

נושאים:

נער בסכון

התנדבות

צעירים

הנעה (פסיכולוגיה)

חוויה (פסיכולוגיה)

מזהה:

ISSN 0792-6332

מתוך:

מניתוק לשילוב, 19 (תמוז תשע"ו, יולי 2016), עמ' 133-159

שפה: עברית

תקציר:

המאמר הנוכחי מתמקד בשתי קבוצות של צעירים המתנדבים למען בני נוער בסיכון וחוקר את המוטיבציה, את דרכי העבודה ואת התועלות הכרוכות בהתנדבות זו. 23 מתנדבים רואיינו: מחציתם הגדירו את עצמם כמי שהיו בעבר בני נוער בסיכון. מהממצאים עלה כי התנדבות צעירים עבור בני נוער בסיכון כרוכה בהזדהות עמוקה עם בני הנוער ובתפיסה שכל אחד מהמתנדבים (עם וללא ניסיון חיים) יכול לראות את עצמו כילד בסיכון. המתנדבים הדגישו אסטרטגיות עבודה חיוניות ובהן: כנות, פתיחות, יכולת לספוג כעס להתנגדויות והשהיית שיפוטיות. אסטרטגיות אלה מספקות מענה להעצמת האוטונומיה של בני הנוער ומציבות את ההקשבה ככלי עיקרי בסיוע. תועלות ההתנדבות כרוכות בקשר אינטימי עם בני הנוער ובהיזון החוזר של הצלחות המוטבים. חוויה זו מעצימה את המתנדבים ומעניקה להם משמעות עמוקה. ניכר, כי צעירים הערבים זה לזה יוצרים הזדמנות לצמיחה משותפת. בזכות המאפיינים הייחודיים שלהם כצעירים, התקשרותם בעלת פוטנציאל גבוה לתרומה ולשינוי הדדי

קישור למאמר:

<http://meyda.education.gov.il/files/YeledNoarBesikun/SmallNituk.pdf>

15.

כותר:

קידום החוסן הנפשי בעבודה חינוכית-סוציאלית עם נוער בסיכון / ד"ר אילן שמש,
ד"ר רותי שמש.

הערה:

בשנים האחרונות נעשים מאמצים להגדרת העיסוק/מקצוע של העבודה החינוכית-טיפולית עם נוער בסיכון. המאמצים קידמו את הנושא בפתיחה והרחבה של מסלולי הלימוד לתואר ראשון ושני במכללות לחינוך. כמו כן הוקמה עמותה לפיתוח מקצועי של העובדים והחל לפעול פורום משותף להגשת הצעת חוק למקצוע. עם זאת, עדיין לא נפתרה סוגיית הגדרת העיסוק וייחודו. כפיר (2009) מטיבה לתאר את המתח המתמיד בין ההיבטים הטיפוליים לבין ההיבטים החינוכיים-חברתיים של העבודה החינוכית-טיפולית בה פועלים עובדי קידום נוער.

לדבריה, ככל שמבקשים להעניק לעיסוק הגדרה וייחודיות מקצועית, רק מחדדים את המתח ואת הסוגיות כמו: מי היא אוכלוסיית היעד ואילו כלים משמשים אותנו בעיקר - חינוכיים או טיפוליים? המאמר הנוכחי מרחיב את הבנת הייחודיות המקצועית של העבודה החנוכית-טפולית, בעבודת קדום נוער בישראל. המאמר שם דגש על תפקידה של העבודה החנוכית-טפולית בהקניית גורמי הגנה אשר להם חשיבות רבה לחזוק חוסנם הנפשי של מתבגרים בהתמודדותם עם מצבי סיכון. (מתוך המאמר)

מחבר/יוצר:

שמש, אילן.

שמש, רותי.

שנת פרסום:

2010

נושאים:

שרותי קדום נער

נער בסכון

הסתכנות (פסיכולוגיה)

גורמי סכון

הפרעות התנהגות בילדים

עמידות (פסיכולוגיה)

לחץ פסיכולוגי

התמודדות (פסיכולוגיה)

עובדים חנוכיים-סוציאליים

היל"ה (תכנית חנוכית)

נשירה מבית הספר

מזהה:

ISSN 0792-6332

מתוך:

מניתוק לשילוב, 16: 128-143, 2010

שפה: עברית

קישור למאמר: <http://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/0422D0EE->

[C7C5-498D-A160-A580CB1A18B1/115646/ilan.pdf](http://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/0422D0EE-C7C5-498D-A160-A580CB1A18B1/115646/ilan.pdf)

16.

כותר:

מיזם עסקי עם נוער בסיכון: מכון לעיצוב שיער וטיפול החן (בהקמה) / דורית הינדי,
פרופ' מאיר טייכמן.

מחבר/יוצר:

הינדי, דורית.

טייכמן, מאיר -- אוניברסיטת תל-אביב, בית הספר לעבודה סוציאלית מכללת בית
ברל

שיוך מוסדי:

אוניברסיטת תל-אביב, בית הספר לעבודה סוציאלית

מכללת בית ברל

שנת פרסום:

2016

נושאים:

נער בסכון

שקום נער בסכון

יזמות ויזמים

עבודת ילדים ונער

מזהה:

ISSN 0792-6332

מתוך:

מניתוק לשילוב, 19 (תמוז תשע"ו, יולי 2016), עמ' 315-309

שפה: עברית

תקציר:

מטרת המאמר היא להציג תכנית ליזמות עסקית של נוער בסיכון המיועדת לבנים
ולבנות - הקמת מרכז לעיצוב שיער ולטיפול החן, כחלק מהמחלקה לקידום ילדים
ונוער-אכפת של עיריית תל אביב-יפו. אחד האתגרים המרכזיים הניצבים בפני
העוסקים בתחום קידום נוער מתייחס לפרק הזמן המוגבל שבמסגרתו ניתן לטפל
בבני נוער במצבי סיכון בכלל ובמצבי נשירה בפרט. בני נוער נוטים לנשור ממערכת

החינוך בכיתה י', י"א או י"ב, ועד הגיעם לגיל 18 מצפים מעובדי קידום נוער להעלותם על מסלול של השתלבות מחדש בחברה ולסייע בגיוסם לצה"ל. לפיכך מחויב תחום קידום נוער לייצר פתרונות קצרי טווח, יעילים וממוקדים. המאמר הנוכחי מבקש להציג פתרון מסוג זה: תכנית חינוכית טיפולית הכוללת יזמות עסקית שאותה בונים ומנהלים בני הנוער בסיכון, והיוצרת להם הזדמנות לרכוש מיומנויות, כישורים, לחוות יחסים בינאישיים חיוביים עם אחרים ולהיות חלק בארגון חברתי לא מתייג. ההנחה העומדת בבסיס המיזם הייתה שרכישת מיומנויות אלה תקנה לנערות ולנערים את החוסן הדרוש להתמודדות מוצלחת עם אתגרים משתנים שמולם הם יתייצבו בהמשך חייהם.

קישור למאמר:

<http://meyda.education.gov.il/files/YeledNoarBesikun/SmallNituk.pdf>

.17

כותר:

תהליכי הכללה (inclusion) של בני נוער בסיכון במסגרת תוכנית ליזמות חברתית-עסקית בחברה למתנ"סים / מיכל קרומר-נבו, עדי ברק, מאיר טייכמן.

הערה:

גישה חופשית למאגר ג'ייסטור באתר הספרייה הלאומית

הערה:

המאמר בוחן את האופן שבו נעשתה הכללה של בני נוער בסיכון במסגרת תוכנית לפיתוח יזמות חברתית-עסקית במתנ"סים. ייחודה של התוכנית הוא במאמץ לשלב בני נוער במצבי סיכון בפעילות פנאי מובנית במסגרת אוניברסלית שאינה מתויגת. במחקר רואיינו בני נוער שהשתתפו בתוכנית, הצוות המדריך של התוכנית, מנהלות המתנ"סים שבהם פעלה התוכנית וכן אנשי מפתח מהנהלת החברה למתנ"סים. הממצאים מציגים את תהליך איתורם וגיוסם של בני הנוער, את כניסתם אל המתנ"ס, משברים שפרצו בעקבות קליטתם, את יחסיהם עם המדריכים ואת המפגש עם בני נוער אחרים. מן הממצאים עולים האתגרים והקשיים בהפעלת תוכנית מכלילה, חשיבותם של המדריכים בהפעלת התוכנית, הקשר של בני הנוער עם צוות המתנ"ס והגורמים שהובילו להצלחת הכללה. בדיון מוצגות מסקנות תפעוליות לגבי הגורמים שמסייעים בהכללה (תקציר מתוך המאמר).

מחבר/יוצר:

קרומר-נבו, מיכל.

טייכמן, מאיר.

ברק, עדי (עבודה סוציאלית)

שנת פרסום:

2005

נושאים:

נער בסכון

פנאי

יזמות ויזמים

מרכזים קהלתיים

העצמה

מזהה:

ISSN 0792-6820

מתוך:

מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית, 22: 33-53, 2005

שפה: עברית

18.

כותר:

טיפול באמצעות יצירה והבעה עם נוער בסיכון "DROP IN - WIN-WIN" / יהודית
סיאנו ונועה רבס-שנהב.

הערה:

המאמר התמקד בפרויקט של טיפול באמצעות יצירה והבעה בנוער בסיכון, שנערך
בחסות אוניברסיטת חיפה. השתתפו בפרויקט נערים ונערות בסיכון, מהמגזר
הדרוזי, הנמצאים בתהליך נשירה ממסגרות הלימוד. הפרוייקט כלל מפגשים
טיפוליים קבוצתיים במשכן לאמנויות באוניברסיטת חיפה, שהונחו על ידי תרפיסטיות
באמצעות אמנות. כל מפגש התחלק לשני חלקים: עבודה קבוצתית מונחית באמנות,
במטרה ליצור סוציאליזציה, ועבודה פרטנית, שמטרתה יצירת קשר טיפולי שביסודו
אמון, ביטוי אישי ושיפור הדימוי העצמי. בנוסף, לכל נער ונערה הוצמד סטודנט/ית

שליווה אות/ה לאורך כל הפרויקט, סטודנטים הלומדים במגמה לטיפול באמצעות אמנות פלסטית באוניברסיטת חיפה. הליווי האינטנסיבי על ידי סטודנט נותן למתבגר ה"מנותק" חוויה לא מוכרת של הכרה של עיניים שבאמת רוצות לראות אותו, ללא שיפוט. הפרויקט נועד לתת אלטרנטיבה לנוער בסיכון: במקום לאמץ דרך חיים של הידרדרות אל תהום ונשירה ממסגרות, התקווה היתה להקנות כלים לשינוי למען חיים עם משמעות ושייכות לחברה. המאמר סוקר את שלבי הפרויקט: השלב הראשון התמקד בהיכרות ויצירת קשר ובניית מקום בטוח, תוך תצפית והערכת צרכי בני הנוער. השלב השני התמקד בהעמקה בטיפול, בנגיעה בתכנים ובעיבודם לפי הכוחות והצרכים שהתגלו.

השלב השלישי התמקד בחיזוק ההערכה העצמית והדימוי העצמי וכן הכנה לפרידה בריאה. המאמר סוקר את התרומה של הפרויקט עבור כל המעורבים בו, ואת הקשיים שהתעוררו במהלכו. המאמר עוסק בתרומת טיפול התרפיה ביצירה והבעה לבני הנוער: היצירה וההבעה באמצעות אמנות חזותית מאופיינת בהיותה גשר לקשר, גם ללא מילים, תוך התמקדות בגילוי משאביו וכוחותיו של המטופל ובהעצמתם, כשהמשחק עם חומרי יצירה מאפשר תיקון לחוויות עבר. תרומת הטיפול עבור בני הנוער התבטאה גם בהיותו מסגרת בטוחה וקבועה של זמן, מקום ודמויות תומכות. בטיפול בתרפיה באמנות הם עברו מממצב של משחק וחקירה בחומרים לפעילות של פורקן ושחרור אנרגיות תוקפניות, סובלימציה, והעמקה עד לביטוי אישי ומעודן. באשר לתרומת פרויקט הליווי ע"י הסטודנטים, כל המשתתפים יצרו קשר חיובי עם הסטודנטים, ונעזרו בתמיכתם ובהכלתם כדי להתמודד עם תכנים כואבים. לדברי כותבות המאמר, חל שינוי משמעותי ביכולת של חברי הקבוצה להתבטא הן מילולית והן ביצירה. רמת התוקפנות, הן המעשית והן המילולית, ירדה באופן גורף. מהמערכת הבית ספרית הגיע דיווח שהנערים מופיעים באופן קבוע (פחות או יותר) ללימודים, וכי הורגשה רגיעה והגברת המוטיבציה ויכולת הריכוז. המאמר דן גם בתרומת הפרויקט לסטודנטים שנטלו חלק בו, לאוניברסיטת חיפה ולמשרד הרווחה.

מחבר/יוצר:

סינו, יהודית.

שנהב, נעה -- מרכז רפואי רמב"ם

שיוך מוסדי:

מרכז רפואי רמב"ם

שנת פרסום:

2011

נושאים:

תרפיה באמצעות האמנויות

נער בסכון

טיפול קבוצתי (פסיכותרפיה)

חניכות

נשירה מבית הספר

שקום נער בסכון

דרוזים בישראל -- רוחה ובריאות

שרותי רוחה לנער

תכניות התערבות פסיכו-סוציאליות

מתוך:

בין המילים , 5 , 2011

שפה: עברית

קישור למאמר: <http://www.smkb.ac.il/arts-therapy/beyn->

hamilim5/artical/ben-hamilim5-youth-at-risk

.19

כותר:

קידום העבודה החינוכית-טיפולית עם ילדים ונוער בסיכון בישראל: אפשר - אנשים

שפותחים שער להצלחה / שמואל דגן, בנימין גדליהו, ד"ר חזי אהרוני.

הערה:

עמותת "אפשר" חרטה על דגלה ליזום, לשנות, להשפיע ולהביא את קובעי

המדיניות, אנשי המקצוע והצבור להבנה ולהכרה בזכויות ילדים, בני נוער ומבוגרים

בסכון, לשם קבלת שירותי חנוך ורווחה מועדפים. העמותה מדגישה את ההכשרה

המתאימה של העובדים החנוכיים-סוציאליים, במגמה לקדם ולתת תמיכה בעובדים

המשלבים שיטות, יסודות ועקרונות מתחומי החנוך, השקום והטיפול בילדים ובבני

נוער בסיכון.

מחבר/יוצר:

דגן, שמואל.

גדליהו, בנימין.

אהרני, חזקיה.

שנת פרסום:

2009

נושאים:

אפשר (עמותה)

עובדים חנוכיים-סוציאליים

שרותי קדום נער

נער בסכון

מתוך:

ירחון מכון מופת , 37 : 33-30, 2009

שפה: עברית

קישור למאמר: <http://old.mofet.macam.ac.il/yarhon/pdf/iton37.pdf>

.20

כותר:

"זה כמו בית חם": בני נוער נושרים מספרים על בית ספר "מפנה" / עדנה קפל-גרין,
יוליה מירסקי.

הערה:

גישה חופשית למאגר ג'ייסטור באתר הספרייה הלאומית

הערה:

המאמר מתאר מודל עבודה מערכתי דינמי, שמיושם בבתי ספר ומוסדות של נוער
בסיכון. במאמר תיאור מחקר איכותני אשר עסק במרכיבים הפסיכותרפויטיים
המתקיימים בבית ספר "מפנה" ומאפשרים את חזרתם של בני הנוער למסגרות
נורמטיביות בקהילה.

מחבר/יוצר:

קפל-גרין, עדנה.

מירסקי, יוליה.

שנת פרסום:

2009

נושאים:

ויניקוט, דונלד וודס, -- 1896-1971

נשירה מבית הספר

תלמידים

נער בסכון

בתי ספר

תכניות התערבות חנוכיות

שקום נער בסכון

מורים ותלמידים

הפרעות התנהגות בילדים

ירושלים (ישוב עירוני)

מזהה:

ISSN 0792-6820

מתוך:

מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית, 29: 101-79, 2009

שפה: עברית

.21

ותר:

"כאן כולם שונים" / אור סופר.

הערה:

שנה אחרי השרפה בכרמל, שכילתה 40 אחוזים מכפר הנוער, בימין אורד ממשיכים

לחבק ולטפח כ-500 צעירים; עולים, יתומים, פליטים, צברים ובני נוער בסיכון, עם

תכנית חינוכית מגובשת, סדר יום עמוס, ליווי צמוד ובעיקר תחושת בית. (מתוך

המאמר).

מחבר/יוצר:

סופר, אור.

שנת פרסום:

2011

נושאים:

יהודי אתיופיה בישראל ובארץ-ישראל

עליה וקליטה -- נער

נער בסכון

פנימיות וכפרי נער

שרפות יער וחרש

השרפה בכרמל

ימין אורד (כפר נער)

הר הכרמל

מזהה:

ISSN 0017-9493

מתוך:

הד החינוך , 86 (2): 108-114 , 2011

שפה: עברית

.22

כותר:

קידום נוער - ההתמודדות בנושא סמים / חגית בוני

מחבר/יוצר:

בוני-נח, חגית.

שנת פרסום:

2001

נושאים:

שרותי קדום נער

סמים -- התמכרות ושימוש ע"י ילדים ונער

גמילה מסמים

מזהה:

ISSN 0793-145X

מתוך:

סמים דגש: עתון הרשות למלחמה בסמים , דצמבר 2001, 14-15

שפה: עברית

.23

כותר:

עובדי קידום נוער בישראל 2003: הפרופיל האישי והמקצועי של העובדים ביחידות לקידום נוער שבפיקוח משרד החינוך / חיים להב, אילן שמש.

הערה:

גישה חופשית למאגר ג'ייסטור באתר הספרייה הלאומית

הערה:

מאמר זה מציג את ההתפתחות שחלה בפרופיל האישי והמקצועי של העובד לקידום נוער משנות השמונים ועד היום. המאמר משווה ממצאים מחקרניים של שני סקרים שערך תחום קידום נוער במשרד החינוך: הראשון, בשנת 1982, באמצעות המכון לקידום נוער, והשני, בשנת 2002, באמצעות חברת "מחקר וייעוץ". השוואת הממצאים מצביעה על שינויים מרחיקי לכת המעידים על מעבר מעיסוק זמני פר-מקצועי למקצוע המבוסס על תפיסה ערכית חברתית עם ידע תיאורטי ומחקרי ופרקטיקה ייחודית. הממצאים משקפים שינויים בכמה תחומים: שינויים בפרופיל העובדים, שינויים בדרכי ההתערבות ושינויים בפיתוחם של כוח האדם והקריירה המקצועית

תגובתה של נורית לוי על המאמר בגיליון מס' 19, עמודים 118-122, 2004

מחבר/יוצר:

להב, חיים.

שמש, אילן.

שנת פרסום:

2003

נושאים:

שרותי קידום נוער

נוער בסכון

זהות מקצועית

מזהה:

ISSN 0792-6820

מתוך:

מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית, 18: 25-40, 2003

שפה: עברית

.24

כותר:

תפיסת המסוגלות העצמית ותחושת הסיפוק המקצועי בקרב עובדי קידום נוער /
רויטל סלע-שיוביץ.

מחבר/יוצר:

סלע-שיוביץ, רויטל -- מכללה לחינוך ע"ש דוד ילין, ירושלים -- אוניברסיטה עברית,
מכון לקרימינולוגיה

שיוך מוסדי:

מכללה לחינוך ע"ש דוד ילין, ירושלים
אוניברסיטה עברית, מכון לקרימינולוגיה

שנת פרסום:

2014

נושאים:

שרותי קידום נער

מדריכי נער

נער בסכון

מסגלות עצמית

שביעות רצון בעבודה

עובדים חנוכיים-סוציאליים

תפיסת תפקיד מקצועי

מזהה:

ISBN 9789655300925

מתוך:

ילדים ומתבגרים במצבי סיכון בישראל, כרך ב': קולם של בני הנוער וסוגיות מעולמם של עובדים בשדה החינוכי-טיפולי (קובץ בעריכת עמנואל גרופר ושלמה רומי). תל אביב: הוצאת מכון מופ"ת, 2014, עמ' 415-435

שפה: עברית

תקציר:

פרק זה בוחן את תפיסת המסוגלות העצמית ואת תחושת הסיפוק המקצועי של עובדי קידום נוער המטפלים בנוער במצבי סיכון. מעיון בספרות המחקר עולה כי נושאים אלה נבדקו בעיקר בחינוך הפורמלי, ואילו בפרק זה הם נבחנים בקרב עובדי קידום נוער. בדיקה זו מבוססת על ניתוח כמותי של דיווחיהם העצמיים של העובדים. בחלקו הראשון של הפרק נסקרת ספרות המחקר בתחומי תפיסת המסוגלות העצמית ותחושת הסיפוק המקצועי, ומוצגות התפתחויות שחלו בעשורים האחרונים בתפיסת התפקיד של עובדי קידום נוער. לאחר מכן מוצגים שיטת המחקר וממצאיו. חלקו האחרון של הפרק מוקדש לדיון בתוצאות המחקר ולבחינת כיווני מחקר נוספים.

25.

כותר:

אמנות לחימה ומסעות הישרדות: היבט השוואתי בהתמודדות עם אלימות בקרב אוכלוסיות קידום נוער / ד"ר ישראל קים

הערה:

גישה חופשית למאגר ג'ייסטור באתר הספרייה הלאומית

הערה:

הג'ו-ג'ו היא אמנות לחימה מסורתית ועתיקת יומין בסין, ובמאמר זה היא מוצגת כמסע הישרדות, כטכניקה לתרפיה בנער מנותק במסגרות של קידום נוער, וכמשלימה את הרפרטואר של מסעות הישרדות בחיק הטבע

מחבר/יוצר:

קים, ישראל.

שנת פרסום:

2001

נושאים:

גו-ג'ו

נער בסכון

תרפיה באמצעות מסעות השרדות

תוקפנות אצל ילדים ונער

מזהה:

ISSN 0792-6820

מתוך:

מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית, 14 : 83-63, 2001

שפה: עברית

2 כותר:

קידום נוער כמערכת חינוך אלטרנטיבית / גליה זלמנסון.

הערה:

על הקשר בין המאפיינים המרכזיים של תכנית היל"ה, העוסקת במרכיבי ההשכלה והמיומנות של יישום החוק, לבין מושגים מרכזיים בתאוריות חינוכיות אלטרנטיביות

מחבר/יוצר:

זלמנסון-לוי, גליה.

שנת פרסום:

2000

נושאים:

שרותי קדום נער

היל"ה (תכנית חנוכית)

מורים ותלמידים

שיטות הוראה

מזהה:

ISSN 0792-6332

מתוך:

מניתוק לשילוב, 10 : 30-17, 2000

שפה: עברית

.27

כותר:

קידום נוער לצמצום האלימות בבתי ספר / אילן שמש.

הערה:

היחידות לקידום נוער ברשויות המקומיות הן גשר טבעי לחיבור הנחוץ שבין החינוך הפורמלי הבית-ספרי לחינוך-טיפול הלא-פורמלי החוץ-בית ספרי בקהילה. הניסיון מאותם מקומות שבהם פועלות תוכניות משולבות של בית הספר והיחידה לקידום מראה שהשילוב מוביל לתוצאות טובות בצמצום האלימות בבתי הספר.

מחבר/יוצר:

שמש, אילן.

שנת פרסום:

2007

נושאים:

אלימות בבית הספר

נער בסכון

שרותי קדום נער

תוקפנות אצל ילדים ונער

בתי ספר

נשירה מבית הספר

תכניות התערבות חנוכיות

מניעת אלימות

מזהה:

ISSN 0792-6332

מתוך:

מניתוק לשילוב, 14: 113-125, 2007

שפה: עברית

.28

כותר:

ארבעים שנות עבודת קידום נוער בישראל / חיים להב.

הערה:

השנה מציין אגף קדום נוער ארבעה עשורים של פעילות אינטנסיבית ומשמעותית בתחום פתוח וקדום שירותים ותוכניות לנוער בסכון ונוער מנותק בישראל. ציון דרך זה מהווה תעודת כבוד למערכת החינוך בישראל, שמאז סוף שנות ה-60 של המאה הקודמת ועד היום הקצתה מקום מיוחד לפתוחם ולהפעלתם של שרותים חנוכיים-טפוליים לנוער בסכון ולנוער מנותק במסגרת מנהל חברה ונוער במשרד החינוך.

מחבר/יוצר:

להב, חיים.

שנת פרסום:

2010

נושאים:

שרותי קדום נער

נער בסכון

שרותי רוחה לנוער

מזהה:

ISSN 0792-6332

מתוך:

מניתוק לשילוב, 16: [5-7], 2010

שפה: עברית

קישור למאמר: <http://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/0422D0EE-C7C5-498D-A160-A580CB1A18B1/115640/lahav.pdf>